

Олекса Стефанович: повернення на рідну землю

Автор **Лідія РИБЕНКО**

Якби він народився в інший час, за інших обставин, що сприяли б розвитку його таланту, а не поневірявся світами, так до жодного й не прирісши, — яку б спадщину по собі нам залишив?.. Про це можна тільки здогадуватися. Одне безсумнівно — то були б томи поезії найвищого гатунку. Поняття «абсолютний слух» стосується не лише музики, існує абсолютний поетичний слух — із ним народжуються і, якщо стають поетами (бо є й просто поціновувачі поезії з тонким її відчуттям, котрі самі не пишуть), то про таких кажуть — Поет від Бога. Інша справа, що цим високим означенням зловживають, насправді його вартують одиниці.

З-поміж них — Олекса Стефанович (1899 — 1970). Статтю про нього в антології «25 поетів української діаспори» автор-упорядник Михайло Слабошпицький назвав «Самітник із Боффоло», зауваживши, що «Таким самотнім був хіба що Годось Осьмачка, який також уже упокоївся на цьому цвинтарі. Вони ви явилися тими рослинами, які не прижилися на американському ґрунті».

Усе життя Олекса Стефанович сумував за своїм далеким ріднокраєм, за Волинню, проте навіть до вже незалежної материкової України він повертається так натужно, як жоден інший із кращих діаспорних літераторів. Поки що його поезії опубліковано лише в часописах «Дзвін», «Дніпро», у згаданому вище збірнику. У Рівному стараннями земляків невеликим накладом вийшли добірки його творів та розвідки Григорія Дем'янчука, Євгена Шморгуна, Петра Кралюка.

Шанувальники поезії відкрили для себе тонкого лірика (ну хто ще так написав про місяць: «Він через те так тяжко й підіймався, // що стільки срібла ніс у небеса»? Або ж про осінь: «А полум'я йде, — жадних загат, — // Вибралось вже на вежі // Найвищих дерев. Цілий наш сад // В тихій стоїть пожежі». А цикл «Волинс ь кі сонети», а низка творів, просякнутих релігійною символікою — зро став-бо в священницькій родині!..) і водночас — негаласливого патріота, про якого писав Улас Самчук: «Він був стильний, суцільний, послідовний. Він про йшов життя як лицар з маскою на лиці і з мечем легендарного бійця за ідеали своєї батьківщини...»

І от, нарешті, — найперший крок у матеріальному втіленні пам'яті про Поета: відкриття меморіальної дошки в його рідному селі Милятин на Острозчині. Її встановили на будинку сільської ради завдяки сприянню письменника, проректора Національного університету «Острозька академія» Петра Кралюка та старанням Юрія Чумака — сільського голови сусіднього із Милятиним села Плоске. Захід відбувся невдовзі після дня народження Олекси Стефановича у такий лагідний жовтневий день, що, здавалося, сам Бог дарував таку днину, аби учасникам дійства — письменникам, учням та вчителям місцевої школи, жителям Милятина — вона запам'яталася ще й цим.

Однак це не применшило значення події, яка для присутніх стала справжнім святом, що розпочалося з декламування поезій Олекси Стефановича школярами. Зі словом про великого поета ви ступили рівненські письменники Євген Шморгун, Петро Кралюк, Юлія Бондючна, тернополянин Сергій Синюк. З особливою цікавістю присутні слухали вчителя місцевої школи, краєзнавця Юрія Петрусина, який ретельно збирає та опрацьовує розповіді й перекази старожилів про родину Стефановичів. Юрій Дмитрович оповів невідомі деталі з життя поета. Вразив той факт, наприклад, що Олексин батько, священник, був промосковськи налаштованим і сердився на сина

за те, що той писав йому листи українсь кою, але батьків гнів не завади в синові стати українським пат ріотом.

Родзинкою ж урочистостей стало вручення щойно заснованої Рівненською обласною письменницькою організацією премії імені Олекси Стефановича за успіхи в царині поезії. Власне, було вирішено, що лауреатів має бути два — представник Рівненської області та Великої Волині, яку в 1939 році було «покраяно» радянською владою. Тож першими лауреатами стали рівненський поет Степан Бабій та поетеса з Луцька Ніна Горик.

